

Werkplaats 22

Eerste hulp bij integratie

koninklijke
nederlandsche
heidemaatschappij

accenture

Burgerinitiatieven, bedrijven en maatschappelijke organisaties helpen vluchtelingen

‘De jongere die ik coach, heeft in korte tijd grote stappen gezet. Dat vind ik mooi om te zien.’
Vier vrijwilligers vertellen

En dan is de vluchteling ineens je buurman
“Ze gingen onder de tafel zitten als er vliegtuigen van de luchtmacht overvlogen”

Colofon

De Werkplaats voor de leefomgeving is een uitgave van Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij.

koninklijke
nederlandsche
heidemaatschappij

impuls
aan de
leefomgeving

www.knhm.nl
info@knhm.nl

Redactieadres:
KNHM, Postbus 33,
6800 LE Arnhem
Redactie: Frank van Bussel (KNHM), Saskia Bolt
(VluchtelingenWerk), Savitri Groag (Accenture),
Elke van Wageningen (NDC).
Coördinatie en eindredactie: Mariska Lokker
Met dank aan: Jeroen van der Spek, Karin Wesselink,
Inge van Schaik, Karl Bijsterveld, Jeroen van Ingen, John
Voermans, Huib van Wersch en Erik van 't Hullenaar.
Vormgeving: Ineke Oerlemans
Foto omslag: Vera Hospers
Druk: Canon, Arnhem
Oplage: 13.000 exemplaren
ISSN: 1574-2083

De Werkplaats voor de leefomgeving wordt uitgegeven rondom een actueel thema. Dit nummer staat in het teken van vluchtelingen en is uitgebracht in samenwerking met VluchtelingenWerk, Refugee Talent Hub, Stichting New Dutch Connections en Accenture.

De verantwoordelijkheid voor de teksten berust bij de auteurs. De inhoud van de Werkplaats voor de leefomgeving kan geheel of gedeeltelijk worden overgenomen indien de bron vermeld wordt en de redactie daar toestemming voor geeft.

Inhoudsopgave

Eerste hulp bij integratie

Burgerinitiatieven en bedrijven ondersteunen vluchtelingen 4

De basis is vriendschap

Een inspirerend projectvoorbeeld 8

Inloopspreekuur in de Bijlmerbajes

De Werkplaats loopt een ochtend mee 10

Werk staat op nummer één

Werk niet langer sluitpost 14

'Onze Syrische burens zijn als familie'

Wat als een vluchteling je buurman wordt? 18

Van vlucht naar veiligheid

Infographic 16

Verder in dit nummer

Boekbespreking Rodaan Al Galidi	13
Social media als vliegwiel	20
Kleinschalige opvang van vluchtelingen: Ideaal of utopie?	22
Zorgen dat er geen kloof ontstaat	26
Kracht in verbinding	28
Profielen van vrijwilligers	30
Dynamiek in je achtertuin	34
Toen & Nu	36

Voorwoord

Van vlucht naar veiligheid

Voor het opvangen, betrekken en integreren van vluchtelingen in Nederland bestaan verschillende organisaties en systemen. Denk aan het COA of aan VluchtelingenWerk. Tegelijkertijd zie je dat burgers en bedrijven grote en kleine initiatieven starten om vluchtelingen een plek in onze maatschappij aan te bieden. Vaak zijn deze vrijwillige initiatieven op lokaal niveau heel succesvol en soms zelfs een alternatief voor het meer gevestigde systeem. In deze Werkplaats onderzoeken we hoe deze twee werelden steeds meer in elkaar grijpen en hoe ze elkaar versterken.

KNHM ondersteunt verschillende initiatieven waarin groepen burgers zich inzetten om de inburgering zo soepel mogelijk te laten verlopen. Zo heb je in Gulpen de Stichting 'Leven naast de Brouwerij'. Vrijwilligers organiseren er elke maand in de Toeristenkerk een repaircafé, waar je iets wat kapot is kunt laten repareren. Op initiatief van deze stichting werken er nu ook bewoners van het azc in Landsrade als vrijwilligers in het repaircafé. Dat versterkt de betrokkenheid aan beide kanten: de vluchtelingen leren de taal sneller spreken en de bewoners van Gulpen leren hen op een andere manier kennen.

Ook het bedrijfsleven start steeds meer projecten gericht op vluchtelingen. In deze Werkplaats kun je bijvoorbeeld lezen hoe Accenture het initiatief heeft genomen voor de Refugee Talent Hub: een online matchingsplatform dat vluchtelingen de kans geeft zich bij te scholen. Ook New Dutch Connections richt zich op de mogelijkheden van nieuwe Nederlanders met de ToekomstAcademie. Zij faciliteren trainingen voor jonge vluchtelingen.

In het hart van dit blad vind je een infographic die laat zien wat de weg is van vlucht naar veiligheid. Het is meestal een weg die uit pure nood wordt ingeslagen, die lang duurt en letterlijk en figuurlijk kan aanvoelen als een doolhof. Ik vind het dan ook bijzonder om te zien dat er in Nederland zoveel bijzondere informele en lokale initiatieven zijn te vinden, die vluchtelingen helpen hun weg te vinden naar een volwaardige plek in onze samenleving.

Veel leesplezier en inspiratie!

Annemarie Jorritsma

voorzitter Koninklijke Nederlandsche Heidemaatschappij

Vlnr: Savitri Groag (Accenture), Nynke Jansen (Refugee Talent Hub), Bright Richards (New Dutch Connections), Dorine Manson (VluchtelingenWerk) en Annemarie Jorritsma (KNHM).

Burgerinitiatieven, bedrijven en maatschappelijke organisaties helpen vluchtelingen

Eerste Hulp Bij Integratie

Van taalcoaches tot tijdelijke gastgezinnen bij *TakecareBenB* en van een *Meet & Eat* tot nabuurschap gericht op integratie in de gemeente: de massale instroom van vluchtelingen prikkelt veel burgers en bedrijven om een bijdrage te leveren aan de opvang van nieuwkomers. Werkplaats sprak met een aantal betrokken organisaties en signaleerde een maatschappelijke kentering: “De bereidheid om zelf de handen uit de mouwen te steken is enorm toegenomen.”

Visie • Tekst: Jeroen van der Spek | Fotografie: John Voermans

De tijd dat de opvang van vluchtelingen zich vrijwel uitsluitend in azc's afspeelde, ligt achter ons. Het afgelopen anderhalf jaar meldden zich steeds meer bedrijven en burgerinitiatieven die zelf een steentje willen bijdragen aan de integratie van vluchtelingen. Zoals *NewBees*, een project dat vluchtelingen in staat stelt om bij lokale maatschappelijke organisaties vrijwilligerswerk te doen, *HackYourFuture*, een burgerinitiatief dat dit jaar 60 vluchtelingen tot programmeur opleidt of het Katwijkse woonzorgcentrum *DSV Salem*, waar tien vluchtelingen met een verblijfsstatus wonen én een opleiding volgen in de ouderenzorg.

“De laatste tijd zie je steeds meer initiatieven die erop gericht zijn vluchtelingen een volwaardige plaats te geven in de Nederlandse samenleving,” zegt Annemarie Jorritsma, voorzitter van KNHM. “Bijvoorbeeld door hun kennis van de Nederlandse taal te vergroten, door hen te helpen met het opbouwen van een sociaal netwerk of door hen wegwijs te maken in onze regelgeving. Voor iemand uit een andere cultuur is de Nederlandse bureaucratie al gauw een enorm doolhof. Vluchtelingen moeten echt leren daar hun weg in te vinden.”

KNHM, adviseursnetwerk voor burgerinitiatieven en sociaal ondernemers, ondersteunt een aantal initiatieven waarin groepen burgers zich inzetten om de inburgering van nieuwe Nederlanders zo soepel mogelijk te laten verlopen. Jorritsma: “In februari hebben we in Utrecht geholpen bij de organisatie van een voetbaltoernooi met vluchtelingen. En in de Noordoosthoek in Sneek ondersteunen we een groep bewoners bij de aanleg van een natuurlijke speelplaats. In de speelplaats ontmoeten kinderen uit de wijk leeftijdgenoten uit het nabijgelegen azc, en kunnen ouders een praatje maken bij een van de zitjes. Zo ontstaan over en weer de eerste contacten.”

Publieke opinie

De toegenomen betrokkenheid van bedrijven en burgerinitiatieven illustreert een maatschappelijke omslag in het denken over vluchtelingen. Een paar jaar geleden was de instroom van vluchtelingen in de ogen van veel Nederlanders vooral een probleem van de overheid. De laatste twee jaar realiseren veel Nederlanders zich dat de komst van vluchtelingen nauw verweven is met hun leefwereld. “De betrokkenheid bij vluchtelingenproblematiek is enorm toegenomen,” beaamt Dorine Manson, directeur VluchtelingenWerk Nederland. “De foto van *Aylan Kurdi* (het driejarige jongetje van Koerdisch-Syrische afkomst dat vorig jaar tijdens de boottocht naar het Westen verdronk en aanspoelde op het strand van Bodrum - red.) heeft de publieke opinie sterk beïnvloed. En door de noodopvang in sporthallen en tentenkampen kwamen veel Nederlanders eerder met asielzoekers in contact dan in een groot azc zou zijn gebeurd. Daardoor kwam het verhaal van de vluchtelingen op veel plaatsen tot leven en kregen ze nadrukkelijk een plaats in de lokale samenleving.”

VluchtelingenWerk begeleidt vluchtelingen van aankomst tot zelfredzaamheid, een landelijke 'operatie' waarbij 1000 betaalde krachten en 14.000 vrijwilligers betrokken zijn. Tegenover deze grootschalige hulp staat een kleine nieuwkomer als New Dutch Connections. NDC organiseert een Toekomstacademie, waar (ex-)asielzoekers- en vluchtelingenjongeren hun talenten en vaardigheden kunnen ontwikkelen en zet theater in om verschillen in cultuur en religie te overbruggen. Artistiek leider Bright Richards, zelf in de jaren '90 naar Nederland gevlucht, maakte vorig jaar het theaterstuk *As I Left My Father's House*. In dit theaterstuk vertelt Richards zijn waargebeurde vluchtverhaal, dat wordt afgewisseld met het relaas van een joodse onderduiker en een islamitische vluchteling. Volgens Richards helpt het vertellen van dit soort verhalen 'oude' Nederlanders om de situatie van nieuwkomers te begrijpen. “De weerstand die de komst van vluchtelingen op veel plaatsen oproept, komt meestal niet voort uit het feit dat mensen uit een ander land zijn gevlucht, maar uit het feit dat ze een andere culturele achtergrond hebben. Wanneer je die achtergronden zichtbaar maakt, krijgt een vluchteling een gezicht

leerwerkplekken, werkervaringsplaatsen of vacatures hebben. Het is echt een win-win formule." Een van de activiteiten van de Refugee Talent Hub is persoonlijke en branchespecifieke talentbegeleiding door mentoren uit bedrijfsleven en onderwijs. Hoewel het mentorschap vrijwilligerswerk is, blijkt er vanuit het bedrijfsleven opvallend veel animo te zijn voor het coachen van vluchtelingen.

"Bij Accenture merkten we heel duidelijk dat veel collega's in actie kwamen na alle negatieve aandacht in de media en iets wilden bijdragen," zegt Savitri Groag, Social Responsibility Manager bij Accenture. "We hebben echt een wachtlijst gehad van medewerkers die één op één coaching aan vluchtelingen wilden aanbieden. Maar er waren ook collega's die met hele slimme oplossingen kwamen om de voorzieningen op Lesbos circulair te maken – we blijven tenslotte een consultancy bedrijf. De drive om een bijdrage te leveren aan de oplossing van het vluchtelingenvraagstuk is enorm."

Carnavalsvereniging

De verwachting is dat de Refugee Talent Hub niet alleen een brug kan slaan tussen vraag en aanbod, maar dat het initiatief veel vluchtelingen kan helpen bij het ontwikkelen van een (beroeps)netwerk, essentieel voor de Nederlandse arbeidsmarkt.

Bright Richards: "In een van onze projecten zat een jonge vluchteling die 19 keer tevergeefs als vakkenvuller bij Albert Heijn had gesolliciteerd. Maar toen een van de maatjes, waarmee wij veel werken, zijn connecties bij Albert Heijn inschakelde, had hij meteen een baantje. Zo'n voorbeeld laat duidelijk zien hoezeer Nederland een netwerkmaatschappij is en hoe belangrijk burgerinitiatieven zijn bij het opbouwen van een nieuw netwerk. Door een vluchteling aan nieuwe organisaties of mensen te koppelen, help je iemand om veel sneller een weg te vinden in de maatschappij."

De toename van het aantal initiatieven waarbij burgers of bedrijfsleven betrokken zijn, zorgt ervoor dat er hier en daar bijzondere dwarsverbanden ontstaan. Zoals Common Carnaval in Maastricht, een tijdelijke carnavalsvereniging waarin studenten van de kunstacademie van Maastricht samenwerken met vluchtelingen. De deelnemers, winnaar van de jongerenprijs van het Europese Parlement, leverden niet alleen de eerste uit Syrië afkomstige Prins Carnaval, maar slaagden er in om in een paar weken tijd 77 kostuums te maken én een carnavalswagen te bouwen.

Nynke Jansen: "Tussen de vluchtelingen bevonden zich verschillende vakmensen die goed konden timmeren, waardoor de wagen professioneler en mooier is geworden dan andere jaren het geval was. En dankzij de hulp van een gevluchte kleermaker uit Mosul zijn de carnavalspakken in recordtijd in elkaar gezet. Echt een heel mooi voorbeeld van hoe 'nieuwe' en 'oude' Nederlanders hun krachten kunnen bundelen."

De partners van deze Werkplaats zijn met elkaar in gesprek in de Eerste Kamer op het Haagse Binnenhof.

"Hoe eerder iemand een actieve rol in de Nederlandse samenleving kan vervullen, hoe sneller de integratie verloopt."

De vele nieuwe initiatieven van bedrijfsleven en groepen burgers laten zien dat er met creatieve ideeën veel winst te boeken valt. In sommige gevallen lukt het zelfs om de beeldvorming te laten kantelen, of de weerstand tegen de komst van (grote) groepen om te buigen. Dorine Manson: "In Brunssum stuitten de plannen voor een azc vorig jaar op fel verzet van de bevolking. Vervolgens heeft Cordaid-directeur Simone Filippini een paar de van felste tegenstanders uitgenodigd om haar, samen met burgemeester Luc Winants en een wijkagent, te vergezellen tijdens een reis langs vluchtelingenkampen in Libanon. De bezoekers zagen met hun eigen ogen onder welke omstandigheden veel vluchtelingen leven en deelden hun bevindingen via Facebook met de rest van het dorp. Dat heeft een enorme impact gehad." De praktijk leert dat bedrijfsleven en burgerinitiatieven steeds vaker in het gat springen tussen aankomst van asielzoekers en de toekenning van hun A of B-status. Dat neemt niet weg dat initiatiefnemers regelmatig tegen wettelijke beperkingen aanlopen. Zoals het feit dat een asielzoeker pas officieel met taalles mag beginnen, als hij of zij

een status heeft gekregen. "De regels beperken de mogelijkheden soms," erkent Dorine Manson. "Aan de andere kant zijn ze ook bedoeld om uniformiteit en kwaliteit te waarborgen. Als we beginnen met taalonderwijs willen we wel dat dat door gekwalificeerde NT2 docenten gebeurt."

Annemarie Jorritsma: "Dat wil niet zeggen dat je in de tussentijd niets kan doen. Met conversatielessen kan je bijvoorbeeld al een mooie basis leggen voor het leren van een taal, en creëer je bij vluchtelingen een ingang om de Nederlandse cultuur te leren kennen. Hetzelfde geldt voor het opbouwen van een netwerk of het opdoen van werkervaring. Hoe eerder iemand een actieve rol in de Nederlandse samenleving kan vervullen, hoe sneller de integratie verloopt." •

Voor inspirerende voorbeelden en voor meer informatie over (burger)initiatieven gericht op vluchtelingen kun je terecht op: www.werkwijzervluchtelingen.nl

Alles begon met een uitnodiging voor een housewarming party en nu heeft Buddy to Buddy al meer dan honderd vluchtelingen aan burgers gekoppeld. Eén van de initiators is Armijn van Roon (33) uit Zutphen. “Ons uitgangspunt is ontmoetingen faciliteren waardoor je de wereld van beide partijen vergroot.”

De basis is vriendschap

Het was bij de open haard dat zijn vriendin vertelde over haar ontmoeting met een Iraanse statushouder die de nieuwe bewoonster van haar huurwoning zou worden. “Willemijn had Maryam uitgenodigd voor haar housewarming party en dat was voor Maryam de eerste keer in vijf jaar Nederland dat ze naar een feestje zou gaan.” Armijn van Roon vertelt dat het hen beide raakte dat tot dan toe Maryam nauwelijks contact had gemaakt met mensen buiten het azc. Totdat ze een oudere Nederlandse man ontmoette die eens per week een kopje thee kwam drinken of een stukje met haar wandelde. “Ze vertelde ons dat ze daar energie voor de rest van de week uit haalde. Met dat gegeven wilden we iets. Ook Maryam was meteen enthousiast en met z’n drieën dachten we het plan verder uit.”

Toen ging het snel. Tijdens een bijeenkomst over de vestiging van een nieuw azc voor ruim 750 vluchtelingen, opperde Willemijn die actief is in de lokale politiek, hun plan om ontmoetingen tussen vluchtelingen en mensen uit de stad te faciliteren en dat pikte de plaatselijke pers op. Binnen een paar weken waren de eerste honderdvijftig aanmeldingen voor Buddy to Buddy binnen, maar er was nog geen website in de lucht. Bedrijven melden zich om te sponsoren, maar een bankrekening was er nog niet. En het asielzoekerscentrum moest nog gebouwd worden. “Om deze enthousiaste mensen warm te houden, organiseerden we informatiebijeenkomsten, een Eat & Meet met vluchtelingen uit de noodopvang in de sporthal, een toneelvoorstelling over en door vluchtelingen en deden we met een kopgroep van 25 Zutphense vrijwilligers ervaring op in Deventer waar we in samenwerking met New Dutch Connections minderjarige vluchtelingen begeleidden.”

Vriendschap belangrijker dan inhoud contact

Van Roon doet het vaker: projecten bedenken en realiseren die een bijdrage leveren aan een mooiere wereld. Hij benadrukt dat het bij Buddy to Buddy niet gaat om de inhoud van het contact. “Vrijwilligers hoeven de vluchtelingen geen taal te leren, juridisch advies te geven of te helpen een woning te vinden. De basis is vriendschap. Mensen worden aan elkaar gekoppeld op basis van gezamenlijke interesses of iemands wensen. Hiermee voorkomen we dat nieuwkomers

geïsoleerd raken van de maatschappij of dat burgers geen contact krijgen met hun nieuwe stad- of dorpsgenoten. Dat is voor beide kanten ongezond.”

Een mooie bijkomstigheid is dat Buddy to Buddy een nieuw soort vrijwilliger trekt. “Vaak zie je dat mensen vrijwilligerswerk doen voor of nadat ze een baan met een gezin moeten combineren. Maar onze vrijwilligers hebben alle leeftijden. Ze hoeven alleen maar hun deur te openen en iemand te betrekken bij hun gewone leven. Sommigen laten hun buddy eens per week mee eten met het gezin en nodigen hem of haar uit voor feestjes en verjaardagen.” De enige ‘verplichting’ is dat buddy’s vier maanden elke week minstens één keer contact hebben. Na die vier maanden houdt de ondersteuning van Buddy to Buddy op. “Doordat we een start- en eindmoment hebben, kan iedereen er zonder gezichtsverlies voor kiezen om te stoppen. Maar dat zien we maar weinig, de vriendschappen die ontstaan tijdens die eerste vier maanden, blijven.” •

STICHTING BUDDY TO BUDDY

Stichting Buddy to Buddy helpt vluchtelingen uit hun isolement te komen. Dit doen we door betrokken inwoners uit Zutphen e.o. aan vluchtelingen te koppelen. Buddy to Buddy gaat uit van gelijkwaardigheid en organiseert laagdrempelig contact van mens tot mens. Deze vorm van vluchtelingen met mensen in de wijk matchen, spreekt veel gemeenten buiten Zutphen aan. Armijn: “Er liggen concrete plannen van Amstelveen, Brummen en Breda die hier ook mee aan de slag willen.”

www.buddytobuddy.nl

Ritta en Nicole werden gekoppeld als buddy's en zijn nu vriendinnen.

Armijn van Roon:

"Het was de eerste keer dat Maryam werd uitgenodigd voor een feestje."

Inlooppreekuur bij VluchtelingenWerk in de voormalige Bijlmerbajes

Brieven schrijven, bellen en kopiëren. Als vrijwilliger in het juridische team van VluchtelingenWerk moet je van alle markten thuis zijn. De Werkplaats loopt een ochtend mee tijdens het inlooppreekuur.

8.30 Het waait flink, maar achter de zes torens van de oude Bijlmerbajes gloort morgenrood als Claire Korpershoek (32) haar fiets in het rek tussen gevallen herfstbladeren parkeert. Bij de receptie noteert een beveiliging haar naam en tijd van binnenkomst en overhandigt een portofoon en sleutels. Sinds begin augustus is dit asielzoekerscentrum Wenckebachweg. Natuurlijk vinden nieuwkomers het een gek idee dat ze slapen in een vroegere cel, en soms beangstigend. Toch heeft deze locatie ook voordelen. "Alle voorzieningen waren er al: toiletten, douches, kookgelegenheid en sportfaciliteiten."

8.35 Al pratend schuift ze een banner van Vluchtelingen-

Werk aan de kant. "We gebruiken hier de Arabische manier van zeggen dat je er even niet bent. En dat werkt!" Een smalle gang met acht kleine kamertjes is haar hoofdkwartier. Ze draait alle deuren van het slot en zwaait ze open. Deze deuren zullen de hele dag open blijven voor juridische raad en daad. Eerst is het inlooppreekuur van tien tot twaalf. Daarna zijn er eventueel individuele gesprekken. "Er wonen hier nu zo'n vierhonderd statushouders, uit Den Helder, Gulpen, Zeewolde en Leersum... uit heel Nederland. Het is de bedoeling dat er over een paar maanden twee keer zoveel bewoners zijn. Daarom heb ik nu al een team samengesteld van tien mensen. Eén andere betaalde kracht, de rest vrijwilligers. Sommigen hebben rechten gestudeerd, anderen waren zelf vluchteling."

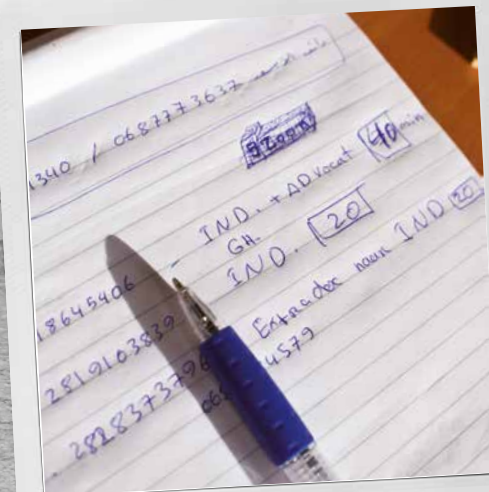
8.55 Harme Abdula pelt zich uit haar jas. Ze straalt. Twee weken geleden was ze nog vrijwilliger op het Surinameplein, maar nu staat ze op de loonlijst als administratief medewerker en heeft ze een eigen kamer.

"De collega's zijn leuk en ik ben heel blij. Alleen heb ik nu wel minder contact met cliënten dan eerst. Ik voer alleen hun documenten in. Hoewel: eergisteren was er een vrouw uit Koerdistan. Ondanks dat we verschillende dialecten spreken, kon ik toch helpen vertalen. Dat gaf een goed gevoel."

9.30 In een ander kamertje plukt vrijwilliger Claire Mayne (46) haar laptop in terwijl Elena Cavagni (31) teamleider Claire vraagt met wie ze vandaag kan meekijken. Ze is hier voor de vierde keer en probeert het Nederlandse systeem onder de knie te krijgen. "Ik studeerde mensenrechten en conflictstudies, heb een tijdje gewoond en gewerkt in Iran en Palestina en ben nu alweer drie jaar in Nederland. Ik zoek een baan en tot die tijd wil ik alvast iets betekenen in de humane opvang van mensen in nood."

10.10 Met een doek om haar middel en één om haar hoofd, zit een vrouw tegenover vrijwilliger Claire. In haar hand wat formulieren en een telefoon met foto's van documenten die een broer vanuit Somalië stuurde. Rami (33), ook een vrijwilliger, vertaalt haar Arabisch naar het Engels en soms Nederlands. Ergens is een fout gemaakt, want mevrouw weet zelf haar geboortedatum niet en nu staat er op haar papieren 00-00-00. Maar zodra ze dat in een digitaal systeem invult, kan ze niet verder. Zodra het probleem Claire duidelijk is, belt ze de gemeente. "Ik heb hier een uittreksel van de basisregistratie, dus blijkbaar is mijn cliënt bij jullie geweest."

10.15 "Een Burgerservicenummer heeft ze wel, maar die kan ook van haar dochter zijn. (...) Mijn vraag is nu hoe we dit voor elkaar kunnen krijgen. (...) U zegt een mail, maar u bedoelt een brief? Of kan ik ook mailen? Ok, in dit geval niet." Claire blijft geduldig, maar ook kordaat. Ze maakt foto's van de documenten die er wél zijn en voert gegevens in op de laptop. Ze werkt twee ochtenden in de week op het AZC, twee dagen op een advocatenkantoor en studeert om zich te specialiseren in asielrecht. Haar vrijwilligerswerk is dus één grote leerschool.

Dan klinken de volgende slepende stappen in de gang. Weer een kleurrijke doek om het middel en één om het hoofd. En ook deze dame is op teen-slippers, met blote voeten.

10.40 "De langste wachttijd was vijftien minuten", wijst Rami (33) naar zijn telefoon. Nu zijn er pas vijf verstreken. Uit de speaker klinkt om de paar seconden dezelfde boodschap van de IND: 'Al onze medewerkers zijn in gesprek. Een ogenblik geduld alstublieft'. De Immigratie en Naturalisatie Dienst is druk, dezer dagen. Rami pakt een plastic bekertje, schenkt 'm vol koffie en neemt een slok. "Eigenlijk is mijn broer Omar de vrijwilliger hier. Maar als hij niet kan, help ik. Of ik ga met hem mee."

"Natuurlijk vinden nieuwkomers het een gek idee dat ze slapen in een vroegere cel. Maar alle voorzieningen waren er al: toiletten, douches, kookgelegenheid en sportfaciliteiten."

10.50

Op het kantoortje van Korpershoek zitten twee Syrische jongens tegenover haar. Ze kijkt de één aan en vraagt: "Heeft je advocaat iets gezegd over wat er na het IND gehoor gaat gebeuren? Zal ik eerst je advocaat bellen of eerst DHL?"

Het antwoord is duidelijk: eerst moet het pakketje boven water. Korpershoek surft naar de site, traceert het pakje en legt uit dat ook zij niet snapt wat 'on hold' betekent. Ze belt DHL, noemt het adres Wenckebachstraat 48 en begint een nummer op te lezen. Het gekraak en een stem door de portofoon stoort haar niet. "Oké, waar heeft u wél wat aan?"

11.30

Het is tijd voor een sigaret. Rami trekt z'n jas aan en loopt samen met een bewoner naar buiten. Zelf vluchtte hij anderhalf jaar geleden uit Syrië. Zijn procedure liep enorme vertraging op omdat iets zoekraakte in het systeem. "Dat kan ik de mensen hier dus uitleggen. Dat het soms niet uitmaakt of je wel of geen Engels spreekt, wel of niet kunt lezen en schrijven. Er worden nu eenmaal wel eens fouten gemaakt, maar het komt goed. Ik kan ze geruststellen, weet als geen ander waar ze vandaan komen." Hij drukt de peuk uit.

11.00

De eerste drukte ebt weg. "Het gaat hier altijd in golven", legt Korpershoek uit. "Mensen komen vaak samen en het fenomeen van een afspraak maken en die nakomen werkt hier aan beide kanten nog niet." Het geeft haar wel tijd om Elena een nieuwe procedure uit te leggen. Tot vrijwilliger Claire in de deuropening staat, met een geopende A-4 envelop in haar handen. "Weet jij iets over die zaak waarvan die man probeerde... Maar wat kunnen we nu wel doen?" Korpershoek suggereert eerst contact op te nemen met het COA, of de IND. En besluit dan: 'De Ketenlijn van de IND bellen. Deze lijn is voor organisaties die met IND samenwerken en gaat sneller dan de reguliere lijn die iedereen kan gebruiken'. Elena maakt een aantekening.

12.00

De aanhoudende rust gebruikt Korpershoek om een zogenaamde herstelverzuimbrieft te schrijven. "De bewoners moeten voldoen aan een inspanningsplicht, zodat ze kunnen laten zien dat ze er zelf alles aan doen om de procedure zo snel mogelijk te laten verlopen." Elena schrijft mee. Nog een paar weken en dan kan ook zij inloggen in het systeem en aan de slag.

12.25

Bij de receptie meldt Rami zich af. Met voor- en achternaam. Dat was het azc voor hem vandaag, nu is het tijd om z'n broer uit het ziekenhuis op te halen. Hij pakt nog een sigaret uit het pakje en loopt de regen in. •

Rodaan Al Galidi

Eerlijke taal

Rodaan Al Galidi groeide op in oorlog, maar studeerde desondanks af als bouwkundig ingenieur. Hij vluchtte voor militaire dienst, zwierf zeven jaar over de wereld en landde in 1998 met een vals Nederlands paspoort op Schiphol. In 2007 kreeg hij een verblijfsvergunning dankzij het generaal pardon. De enige Nederlandse taal die Al Galidi ooit kreeg duurde een maand. Zijn docent was een 10-jarig meisje in Assen. Hij heeft vijftien boeken en dichtbundels in het Nederlands geschreven. In 2011 kreeg hij de prijs voor literatuur van de Europese Unie voor de roman *De autist en de postduif*, terwijl hij in datzelfde jaar zakte voor het inburgeringsexamen. Het antwoord van Al Galidi: zijn roman *Hoe ik talent voor het leven kreeg*. In dit boek beschrijft Al Galidi het leven in Nederland vanaf het moment van de asielaanvraag op Schiphol. Een ontluisterend en confronterend boek over iemand die negen jaar lang in een asielzoekerscentrum zit, samen met honderden anderen veroordeeld tot nietsdoen. Dit boek, dat in januari 2016 tot boek van de maand werd gekozen in De Wereld draait door, is totaal anders van toon dan zijn voorgaande werk. Het accent ligt niet langer op mythische personages en bestemmingen, maar op de realiteit. Al Galidi houdt van de Nederlandse taal. Inmiddels denkt hij ook in het Nederlands. Volgens hem is de taal een beetje koud, hard zelfs, maar gevoelig en direct. Het Nederlands is een eerlijke taal.

Dit boek is fictie voor iemand die het niet kan geloven, maar non-fictie voor iemand die ervoor open staat. Of nee, laat dit boek non-fictie zijn, zodat de wereld waarin ik jarenlang heb moeten verblijven, verandert van fictie in non-fictie.
(fragment uit *Hoe ik talent voor het leven kreeg*). •

Werk staat op nummer één

Jarenlang was 'woning eerst' het overheidscredo inzake vluchtelingenbeleid. Werk werd min of meer als sluitpost beschouwd. Langzaam maar zeker komt hierin verandering, mede dankzij initiatieven als de Refugee Talent Hub.

Paul Mbikayi, nieuwe directeur Stichting Refugee Talent Hub

Paul Mbikayi is letterlijk en figuurlijk een bruggenbouwer. Civiel ingenieur van beroep, is hij een maatschappelijk vormgever met passie voor sociale verbinding. Bij Rijkswaterstaat heeft Paul in diverse functies helpen bouwen aan en onderhouden van de fysieke infrastructuur in Nederland. Nu wil hij bouwen aan de sociale en maatschappelijke infrastructuur die nodig is om vluchtelingentalent via arbeid of Meaningful Waiting snel deel te laten nemen aan het maatschappelijk verkeer.

Paul is bekend met het vluchtelingen-ecosysteem. Zelf ooit als vluchteling naar Nederland gekomen draagt hij al jaren binnen de vluchtelingenketen bij aan een werkbare relatie tussen vluchtelingen en de ontvangende maatschappij. Paul is lid van de adviesraad voor Startbaan en vluchtelingenambassadeur bij VluchtelingenWerk geweest. Nu is hij voorzitter van de vluchtelingenadviesraad. De aansluiting van het Nederlandse bedrijfsleven bij de vluchtelingenketen ziet Paul als de markantste gebeurtenis sinds de oprichting van de Europese Unie: "Daarom moet Refugee Talent Hub een succes worden".

De Refugee Talent Hub is een netwerk en digitaal platform waarin overheid, onderwijs, de non-profitsector en diverse partijen uit het bedrijfsleven participeren, waaronder internationaal organisatieadviesbureau Accenture. Doel is het opleiden en matchen van vluchtelingentalent op basis van hun vaardigheden met een stage, baan of andere werkervaringsplek. Savitri Groag, manager Corporate Social Responsibility bij Accenture, is verantwoordelijk voor alle activiteiten in de Benelux en Frankrijk die maatschappelijke impact hebben.

"Als consultancy firma hebben wij geen producten en fabrieken. Ons kapitaal bestaat uit slimme mensen. De maatschappelijke focusthema's binnen het bedrijf zijn dan ook gericht op arbeidsontwikkeling, omdat dit is waar we goed in zijn: talent ontwikkelen. Na de ervaring die we hebben opgedaan met UAF (Stichting voor vluchtelingen studenten), vonden we het raar dat een vluchteling eerst een woning moet hebben, voordat hij of zij naar werk kan uitkijken. Waarom niet tegelijkertijd?"

Samenwerking met bedrijfsleven

Op het World Economic Forum in Davos stelde een afgevaardigde van Accenture aan een vertegenwoordiging van het Nederlandse bedrijfsleven voor om hierin samenwerking te zoeken. Grote corporaties haakten aan: de Refugee Talent Hub was geboren.

"Ik had gehoopt, maar niet verwacht dat zoveel partijen ook daadwerkelijk zouden meedoen aan dit initiatief", zegt Savitri. "Tenslotte is er veel negatieve aandacht geweest voor vluchtelingen in de media. Maar wellicht is dat de reden dat zoveel organisaties zich committeren, vanuit een soort tegengeluid. En nu is er sprake van een olievlakeffect. Inmiddels participeren naast de bedrijven, de gemeentes Amsterdam, Helmond/Eindhoven, het Ministerie van Sociale Zaken, onderwijsinstellingen, COA, start-ups en niet te vergeten: de vluchtelingen zelf. Op 28 oktober is www.refugeetalenthub.com live gegaan."

Slimme tool

De Refugee Talent Hub is een online matchingsplatform. Vluchtelingentalenten vullen er hun kennis en ervaring in, waarop de tool

Vluchtelingen gaan netwerken, worden geïntroduceerd, doen relevant vrijwilligerswerk of volgen een gerichte cursus.

matchingsuitkomsten geeft. Is er een match van zeventig procent, dan geeft de tool ook aan waar de mogelijkheden tot bijscholing liggen. Eigenlijk is het heel eenvoudig: wat is en waar ligt de vraag van het bedrijf, wat kan iemand en op welk vlak is bijscholing nodig? Vraagstukken die met slimme technologie opgelost kunnen worden.

Identiteit

Refugee Talent Hub werkt ook aan Meaningful Waiting; de wachttijd totdat een vluchteling kan werken zinvol invullen. Ofwel: is een vluchteling nog niet aan het werk, dan zijn alle activiteiten gericht op de potentiële baan. Vluchtelingen gaan netwerken, worden geïntroduceerd, doen relevant vrijwilligerswerk of volgen een gerichte cursus. Een groot verschil ten aanzien van voorgaande vluchtelingenstromen. Mensen werden destijds langer aan hun lot overgelaten en zaten zich regelmatig te vervelen in AZC's. Iets dat anno 2016 nog

steeds terug te zien is in de werkloosheidscijfers van die groepen vluchtelingen. Naast de Refugee Talent Hub zijn er inmiddels talloze grotere en kleinere initiatieven ontstaan die vluchtelingen begeleiden en aan het werk willen helpen.

"Alleen maar goed", benadrukt Savitri. "Wij zien dit als een maatschappelijke verantwoordelijkheid van iedereen. Beleid verander je niet van de een op andere dag. Maar inmiddels merken we wel de welwillendheid en de bereidheid bij overheidsinstanties om werk prioriteit te geven.

Werk is zo enorm belangrijk. Los van het salaris geeft het je identiteit en structuur in het leven. Je wordt weer ergens verwacht, leert Nederland kennen, en doet sociale contacten op. Werk staat absoluut op nummer één, wat ons betreft. Het is de belangrijkste weg naar integratie." •

Van vlucht naar veiligheid

1 Aankomst in Nederland

Als je in Nederland aankomt, ben je een asielzoeker. Een asielzoeker is iemand die de bescherming van een ander land inroept. Hij vraagt daarmee in dat land asiel aan.

2 Aanmelden en asielprocedure

Een asielzoeker die in Nederland aankomt, meldt zich bij de centrale ontvangstlocatie in het Groningse Ter Apel. Daar begint de asielprocedure.

3 Verschillende aanmeldcentra

Vanuit Ter Apel worden asielzoekers naar één van de aanmeldcentra in het land gebracht:

Speciaal aanmeldcentrum voor asielzoekers die met het vliegtuig naar Nederland komen.

4 Rust- en voorbereidingstermijn

In het aanmeldcentrum krijgen asielzoekers de tijd om te rusten en zich voor te bereiden op hun asielprocedure.

6 werkdagen

Mogelijke medische hulp

5 Gedurende deze periode krijgen ze voorlichting van VluchtelingenWerk en spreken ze met hun advocaat.

De IND onderzoekt ondertussen documenten en stelt de identiteit van de asielzoeker vast.

11 Verblif

Vluchtelingen verblijven tijdens de procedure in een asielzoekerscentrum. Wanneer ze een verblijfsvergunning krijgen, komen ze in aanmerking voor een woning.

10 Goedkeuring asielaanvraag

In Nederland krijgt hij een asielvergunning en de garantie dat hij niet wordt teruggestuurd naar zijn eigen land. Verder krijgt hij een aantal bijzondere rechten, zoals toegang tot de arbeidsmarkt. Dat stelt hem in staat een nieuw bestaan op te bouwen.

9 Formele en informele hulp

In alle fasen van de asielprocedure krijgen vluchtelingen ondersteuning van formele organisaties (zoals het COA en VluchtelingenWerk) maar ook van (professionele) vrijwilligers.

Meer informatie:
www.ikwilietsdoenvooreenvluchteling.nl
www.vluchtelingenwerk.nl

8 Een vluchteling mag maximaal 24 weken per jaar werken.

1 jr

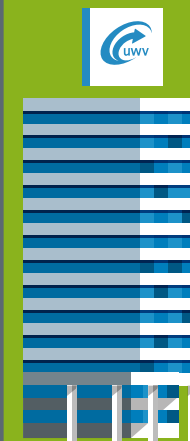
Werkende vluchtelingen zijn het COA een eigen bijdrage verschuldigd voor de kosten van de opvang en de uitkering die zij maandelijks ontvangen om van te kunnen leven.

25% van hun inkomsten mogen ze houden tot maximaal € 185 per maand.

Verdiene ze meer dan het bedrag dat ze aan het COA verschuldigd zijn, dan mogen ze ook de rest houden.

7 Werk

Om te mogen werken als vluchteling moet het UWV een tewerkstellingsvergunning afgeven. Zo'n vergunning wordt pas verstrekt wanneer de asielprocedure minstens zes maanden in behandeling is.

1 jr

6 De algemene procedure

8 werkdagen

Een IND-medewerker stelt de identiteit, nationaliteit en reisroute vast. Na de vierde dag beslist de IND of de aanvraag in de algemene asielprocedure kan worden beslist, of dat de asielzoeker naar de verlengde asielprocedure gaat.

Als de asielzoeker aan de voorwaarden voor bescherming voldoet, krijgt hij een tijdelijke verblijfsvergunning.

Na 5 jaar kan hij een definitieve verblijfsvergunning aanvragen.

12 Huisvesting

Iedere gemeente moet vluchtelingen huisvesten. Het Ministerie van V&J bepaalt het aantal te huisvesten vluchtelingen. Dit is afhankelijk van het aantal inwoners in een gemeente. Gemeenten moeten vluchtelingen binnen drie maanden huisvesting aanbieden, anders kan Provinciale Staten sancties opleggen.

13 Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) laat weten voor welke persoon/personen gemeenten (binnen 10 weken) in huisvesting moeten voorzien.

14 Het COA houdt geen rekening met persoonlijke wensen, maar wel met de volgende factoren: werk, studie, eerstegraads familie en medische omstandigheden. De vluchteling moet dit aantonen door bijvoorbeeld een arbeidscontract, een doktersverklaring of de inschrijving bij een studie.

Op basis van deze factoren wordt een bepaalde gemeente gezocht om de huisvesting te verzorgen. De vluchteling moet de woning accepteren (behalve als de woning te klein is voor het hele gezin).

15 De meeste vluchtelingen laten al hun spullen achter en moeten dus helemaal van nul af aan beginnen. Daarom krijgen zij in veel gemeenten een inrichtingskrediet. Dit is geen recht en er zijn gemeenten die dit niet verstrekken.

Met dit geld kunnen de meest basale benodigdheden voor het nieuwe huis aangeschaft worden. Het inrichtingskrediet is bedoeld als lening, maar sommige gemeenten bieden het geld aan als gift.

"Onze Syrische buren zijn als familie"

Tijdens de instroom van vluchtelingen boden veel Nederlanders hulp. Bijvoorbeeld door donaties van geld en goederen. Maar wat als een vluchteling je buurman wordt? Is die betrokkenheid er dan ook nog? Jan en Gerrie Pennings uit Boxmeer konden het al snel goed vinden met hun nieuwe Syrische buren Diayaa, Muhanad en Ali Alharbali. "We zijn een soort familie van elkaar."

"Toegegeven", vertelt Jan Pennings, "we schrokken wel een beetje toen we zagen dat er drie jonge buitenlanders naast ons kwamen wonen. Het bleken Syrische vluchtelingen, die zelf ook een tikkeltje nerveus waren voor hun nieuwe buren." Zijn vrouw Gerrie: "We waren aan het tuinieren, toen we ze uit het raam zagen hangen. We riepen 'hallo' en zij zwaaiden terug. Eerst communiceerden we met handen en voeten. Ze bleken geen tuinstoelen te hebben. Wij hadden nog een setje over, dus die kregen ze van ons. Niet veel later schreven we via Google Translate een briefje in het Arabisch: of ze frietjes lustten. Die kenden ze niet, maar ze vonden het heerlijk!"

Klik

Sindsdien komen de buren regelmatig bij elkaar over de vloer. Diayaa Alharbali (24): "We hebben een goede klik. Als wij ze kunnen helpen met klussen springen we graag bij. Zo hebben we samen een nieuwe schutting gezet, en hielpen we met het installeren van een nieuwe televisie." Jan en Gerrie gaven op hun beurt twee keer per week Nederlandse les aan de jongens. Jan: "We begonnen met het menselijk lichaam, zodat ze bij de dokter konden zeggen waar ze klachten hadden. En we gingen bijvoorbeeld met ze naar de apotheek om te leren hoe ze iets konden bestellen."

Het was wel even wennen voor de jongens in Boxmeer. Gerrie: "Logisch, als je hoort wat voor ellende ze in Syrië hebben meege-

maakt. In het begin had de jongste (Ali 20, red.) nachtmerries en hoorden we hem om zijn moeder roepen. Ze gingen onder de tafel zitten als er vliegtuigen van de luchtmacht overvlogen. Wij stelden ze dan gerust: 'Je hoeft geen angst te hebben, die zijn er om ons te beschermen.'"

School

Inmiddels gaan de jongens al ruim een jaar naar school en spreken ze goed Nederlands. Diayaa volgt een opleiding logistiek aan het ROC in Uden. Hij vertelt: "In Syrië werkte ik als verkoper en adviseur in het ICT-bedrijf van mijn vader. Ik wil chauffeur worden of een baan krijgen met veel klantcontact." Diayaa vindt een vast inkomen belangrijk. Ook om zijn Syrische vriendin naar Nederland te kunnen halen. Zij verblijft nu nog als vluchteling in Turkije. Muhanad (21) gaat naar school in Cuijk. Hij hoopt in maart volgend jaar het Staatsexamen Nederlands als tweede taal te halen. "Ik spreek veel Nederlands met mijn broers en we kijken samen Nederlandse televisie. Na het examen wil ik een ICT-opleiding doen in

Uden of Nijmegen. Ik houd van alles wat met computers te maken heeft. Het liefst begin ik een eigen bedrijfje", zegt hij enthousiast.

Draai vinden

De ouders en de zus (Fatma, 48) van de jongens zijn sinds kort ook in Nederland. Gerrie: "Het eerste wat hun moeder zei is dat ze mij graag wilde zien. Om ons te bedanken voor alles wat we voor ze doen. Dat vond ik heel ontroerend."

Diayaa en Muhanad denken hun draai wel te kunnen vinden in ons land. Diayaa: "Al is het wel eens koud en nat, Nederland is prettig. Alles is hier goed geregeld." Muhanad: "Ik voel me hier thuis. Ik heb vrienden gemaakt en het onderwijs is erg goed." Gerrie en Jan helpen de jongens af toe nog met post lezen of betalingen doen. Jan: "En we komen dus regelmatig bij elkaar op visite voor de koffie of een warme maaltijd." Met een glimlach besluit Gerrie: "We hopen het beste voor ze en houden hoe dan ook contact. We zijn inmiddels een soort familie van elkaar!" •

"Ze gingen onder de tafel zitten als er vliegtuigen van de luchtmacht overvlogen."

Social media als vliegwiel

Villa Vrede, Utrecht ‘Social media geeft vluchtelingen een gezicht’

In Utrecht verblijven naar schatting 5000 vluchtelingen zonder verblijfsvergunning. Daarom opende begin 2014 Villa Vrede haar deuren. Het is een veilige plek waar vluchtelingen elkaar ontmoeten en zich kunnen ontplooiën. Coördinator Wilma Rozenga licht toe: “Er is een huiskamer, we geven taalles en organiseren activiteiten zoals samen koken, sporten en tuinieren. Verder bemiddelen we bij nachtopvang en verwijzen we eventueel door naar hulporganisaties.”

Social media is niet meer weg te denken als het gaat om hulpverlening van burgers aan vluchtelingen. Of het nu gaat om snelle donaties van geld en goederen, of het organiseren van langer lopende activiteiten. Dat laat een rondje langs vier bijzondere initiatieven wel zien.

“Enthousiasme delen op Facebook werkt aanstekelijk.”

Fondsenwerving

Social media zijn voor Villa Vrede belangrijk om het verhaal van vluchtelingen te vertellen en betrokkenheid te creëren. Rozenga: “We willen dat Villa Vrede een plek is die wordt gedragen door de stad. Veel mensen zijn onbekend met vluchtelingen, wie ze zijn en wat hun leven is. Door social media krijgen ze een gezicht, en informeren we inwoners over onze activiteiten.”

Theater en dans

Regelmatig organiseert Villa Vrede activiteiten samen met andere partners. Ook hier blijkt het nut van social media. Rozenga: “Met Future Me organiseren we bijvoor-

beeld elke laatste vrijdag van de maand een open les met theater en dans. Hierin onderzoeken we hoe je door middel van spel en beweging een verhaal vertelt. Uitnodigingen plaatsen we op Facebook. Vluchteling of geen vluchteling: iedereen is welkom.” Villa Vrede wil hoe dan ook blijven op het gebied van social media. Rozenga: “Er zijn voortdurend nieuwe ontwikkelingen, denk aan Instagram en Snapchat. Als we daarmee nog beter onze doelen kunnen bereiken, zet Villa Vrede ook hier op in!”

@ Villa Vrede

Hulpkaravaan naar Griekenland ‘Je bereikt snel een grote groep in een korte tijd’

End augustus 2015 plaatste Erika Mauritz een oproep op Facebook: wie wil meehelpen om hulpgoederen te verzamelen voor vluchtelingen in Griekenland? Er werd massaal gereageerd. Op 70 locaties in Nederland en België doneerden duizenden mensen en bedrijven wat nodig is in Griekenland. Kleding, beddengoed, kinderwagens, maar ook slaapzakken, speelgoed en voedsel. Mauritz vertelt:

“Met de hulp van sponsors en transportbedrijven zijn de goederen bijeengebracht in een grote centrale loods in Bleiswijk. Die was tot de nok toe gevuld: in totaal zo’n 1500 kuub! Een groot team vrijwilligers hielp met sorteren.”

Containers

Mauritz: “Vervolgens zijn de goederen in 14 zeecontainers verscheept naar de Griekse

Dutch Parcels for Refugees

‘Zonder social media geen succes’

Meer dan 1500 likes op Facebook: dat was al na slechts twee dagen de oogst voor Dutch Parcels for Refugees. Bij deze actie via Facebook kan iedereen met een handig stappenplan zelf een noodpakket samenstellen en opsturen naar vluchtelingen in Griekenland. Initiatiefneemsters zijn Nienke Bloem en Jacoby Mensinga. Bloem vertelt: “We waren geraakt door de verhalen en beelden van vluchtelingen die aankwamen op de Griekse eilanden. We wilden geen geld inzamelen, maar een eenvoudige en waardevolle actie neerzetten met ons eigen netwerk.”

Selfies delen

Het eerste pakket ging 1 september vorig jaar op de bus. Bloem: “Deelnemers postten op Facebook massaal selfies met gereedstaande pakketten. Scholieren, gezinnen, ouderen, noem maar op. Inmiddels zijn er meer dan 2000 pakketten met hulpgoederen verstuurd. Denk aan kleding, schoenen, babyproducten, toiletartikelen en tenten. Eerst naar Lesbos, later naar Leros en Athene.” Bloem: “Vooraf in het begin was het een heksenketel. Slapeloze nachten had ik soms van de adrenaline. Door met meerdere vrijwilligers samen te werken, konden we alles in goede banen leiden.”

Zonder social media was Dutch Parcels for Refugees nooit zo’n succes geworden, stelt Bloem. “Enthousiasme delen op Facebook is aanstekelijk. Foto’s zijn een extra stimulans. Social media is ook de enige manier om op afstand een project op te kunnen schalen, al weet je van tevoren natuurlijk nooit precies hoe het loopt. Maar zolang het nodig is, dragen we graag een steentje bij!”

@ DutchParcelsforRefugees

eilanden. Ook is gebruikgemaakt van vrachtwagens, trein en busjes. Lokale vrijwilligersinitiatieven hadden de regie bij de distributie. Daardoor konden ze sneller en efficiënter de vluchtelingen bereiken.”

Crowdfunding

Social media speelden een grote rol in de bekostiging van het transport. Een zeecontainer laten vershippen kost inclusief begeleiding 2.000 euro. Mauritz: “Die kosten zijn deels vergoed door transporteurs. Op Facebook plaatsten we vervolgens links met een oproep om geld te doneren: een link

naar onze eigen website met een bankrekeningnummer en een link naar een site met crowdfundingacties. Met succes. De donaties stroomden binnen.”

De Facebookpagina van Hulpkaravaan naar Griekenland heeft momenteel ruim 2700 likes, de Engelse pagina zelfs 4.000. Mauritz: “Met social media bereik je dus grote groepen in korte tijd. We hebben een netwerk opgebouwd waar we ook nu nog van profiteren.”

@ HulpKaravaan naar Griekenland

Weggeefhoek voor vluchtelingen ‘Vraag en aanbod bij elkaar brengen’

Vraag en aanbod van spullen bij elkaar brengen, zodat ze terecht komen bij vluchtelingen die ze het beste kunnen gebruiken. Dat is in een notendop het doel van de Weggeefhoek voor vluchtelingen. Deze Facebookpagina ging in september vorig jaar online en is een initiatief van Carlijn Hartlief. Ze vertelt: “Weggeefhoeken bestaan al langer. Iedereen die gratis een item weg wil geven kan een bericht plaatsen op de Facebookpagina. Maar een oproep op de Weggeefhoek Zwolle om kleding aan vluchtelingen te geven, leverde veel negatieve reacties op. Dat maakte me boos. Vandaar mijn speciale Facebookpagina voor vluchtelingen.”

Kleding en meubels

Het initiatief functioneert als een soort draaischijf. Hartlief: “Er zijn in Nederland al veel afgiftepunten waar mensen spullen kunnen doneren, maar er is niets gebundeld. Daardoor belanden er soms spullen bij bijvoorbeeld een AZC die daar helemaal geen behoefte aan heeft. Zonde toch? Deze Facebookpagina voorkomt dat.” De actie leidde al snel tot veel positieve reacties. Hartlief: “Mensen boden van alles aan, zoals kleding en meubels. In het begin speelde ik zelf alles zoveel mogelijk door naar de juiste organisaties. Verzamelen kan ik zelf niet, ik heb daar de ruimte niet voor. Later wisten hulporganisaties als het COA ook zelf de Facebookpagina te vinden en te reageren op aanbiedingen. De Weggeefhoek kan trouwens ook helpen met inzamelen. Bijvoorbeeld met carpoolritjes naar een inzamelpunt. We verbinden mensen en bundelen krachten.”

@ Weggeefhoek voor vluchtelingen!

Kleinschalige opvang waarbij vanaf dag één aan de integratie van de vluchteling wordt gewerkt. Dat is de kern van het idee dat burgemeesters Jan Hamming en Mark Buijs dit voorjaar in de Volkskrant lanceerden. Maar volgens Jan Willem Anholts, woordvoerder bij het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers, is 'kleinschalig' niet zaligmakend. "We moeten flexibel kunnen inspelen op veranderingen in de vluchtelingenstroom."

Kleinschalige opvang van vluchtelingen: Ideaal of utopie?

De discussie over kleinschalige opvang barstte los na een ingezonden brief in de Volkskrant. Daarin pleitte burgemeester Jan Hamming (Heusden) samen met zijn collega Mark Buijs (Boxtel) voor het idee om vluchtelingen in groepen van maximaal 150 mensen op te vangen. Met hun pleidooi wil het tweetal de opvang dichterbij de gemeenschap organiseren, de menselijke maat terugbrengen en weerstand tegen grootschalige 'anonieme' oplossingen verminderen.

Hamming: "De grootschaligheid van de huidige opvang leidt tot weerstand onder inwoners, vanwege de grote impact op hun leefomgeving. Maar als je de opvang op een kleinschalige manier organiseert, zie je juist dat de samenleving om een groep vluchtelingen heen gaat staan en vluchtelingen een gezicht krijgen. Het worden individuele mensen, in plaats van een groep waarop je je vooroordelen of angsten projecteert. Daardoor is het veel gemakkelijker om begrip op te brengen voor elkaars situatie."

Het pleidooi voor kleinschaligheid is mede ingegeven door de positieve ervaringen die beide burgemeesters in hun eigen gemeenten opdeden. In Boxtel vond een succesvol kleinschalig opvangproject plaats in de Kleine Aarde, in Heusden werd de voormalige abdij Mariënkroon ingericht als tijdelijke opvanglocatie voor 150 minderjarige vluchtelingen – een positieve ervaring die in het hele dorp weerklinkt.

Hamming: "De opvang heeft heel veel energie losgemaakt. Iedereen wilde een steentje bijdragen. We hadden meer vrijwilligers dan vluchtelingen. Ondernemers kwamen eten brengen en de winkel, waar mensen tweedehands kleding konden inleveren, barstte binnen de kortste keren uit z'n voegen. Het was heel bijzonder om te zien hoe snel er verbinding ontstond."

Flexibele opvang

Volgens Jan Willem Anholts, woordvoerder bij het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA) is de roep om kleinschalige opvang niet nieuw, maar kijkt het COA in de eerste plaats naar de organisatorische kant. "Als de massale instroom van vorig jaar ons iets heeft geleerd, is het wel dat het aantal vluchtelingen sterk kan fluctueren. Twee jaar geleden kwamen vluchtelingen druppelsgewijs ons land binnen, vorig jaar september arriveerden er zo'n drieduizend vluchtelingen per week. Het is een enorme uitdaging om daar zo flexibel mogelijk op in te spelen. Dat gaat lastig met alleen kleinschalige locaties."

Volgens Anholts kunnen grotere locaties bij een wisselende bezetting vaak nog open blijven. Omgekeerd ligt dat anders. "Als je alleen opvanglocaties van 200 plaatsen of minder hebt en het aantal asielzoekers loopt terug, moeten er onvermijdelijk een paar locaties sluiten. Zelfs als daar nog tien of twintig mensen verblijven. Die mensen moeten vervolgens weer naar een grotere opvang verhuizen. Dat is geen wenselijk scenario."

"De grootschaligheid van de huidige opvang leidt tot weerstand onder inwoners"

FOTO'S: OUR COMMON FUTURE 2.0

Met hun brief namen beide burgemeesters stelling in een brede maatschappelijke discussie, die vorig jaar op veel plaatsen losbrandde. In Geldermalsen leidde de noodopvang van 1500 asielzoekers tot felle protesten, en ook in Steenbergen, Ede en Heesch stuitte de tijdelijke opvang van een groep op veel maatschappelijke weerstand.

Volgens Hamming speelt daarbij vooral de omvang van de voorgenomen locaties een grote rol. "Als vluchtelingen in zulke grote aantallen een gemeenschap binnenkomen dat de lokale bevolking het niet meer kan behappen, creëer je een levensgroot maatschappelijk probleem. Kleinschalige locaties hebben veel minder impact op de omgeving en als er zich problemen voordoen, zijn die over het algemeen wat kleiner. Daarom zeggen ook zoveel Nederlanders dat ze niet tegen opvang zijn, maar wel tegen grootschalige opvang. Met dat geluid moeten we iets doen."

"Als vluchtelingen in zulke grote aantallen een gemeenschap binnenkomen dat de lokale bevolking het niet meer kan behappen, creëer je een levensgroot maatschappelijk probleem."

Vorbereidingstijd

Ook Jan Willem Anholts is zich bewust van het feit dat er in veel plaatsen weerstand bestaat tegen de komst van grote aantallen asielzoekers. Volgens de COA-woordvoerder is een deel van die emoties onvermijdelijk, zeker als de voorbereidingstijd van het traject (te) kort is. "Normaal gesproken nemen wij samen met een gemeente zes á negen maanden de tijd om het bestuurlijke traject te doorlopen en voorlichting te geven aan de lokale bevolking. Door de massale toestroom ontbrak die tijd vorig jaar simpelweg. Dan ontstaan er gemakkelijk situaties waarin de emoties hoog kunnen oplopen – bij grote én bij kleinere groepen asielzoekers."

Anholts benadrukt dat de crisisopvang in sporthallen niet representatief is voor de manier waarop vluchtelingen normaliter worden opgevangen. Bovendien hebben gemeenten zelf ook speelruimte om kleinschalige opvang te organiseren.

Anholts: "Het zogeheten Gemeentelijk Versnellingsarrangement biedt gemeentes de mogelijkheid om vergunninghouders tijdelijk te huisvesten als er nog geen woning beschikbaar is. Zij kunnen dan aan de slag met integratie in de Nederlandse maatschappij. Die mogelijkheid bestaat dus wel degelijk."

Politieke keuze

Een van de discussiepunten die Hamming en Buijs in hun brief aan de Volkskrant aanzwengelden, is directe integratie. De burgemeesters pleiten ervoor om vluchtelingen meteen na aankomst te laten integreren en vanaf dag één te beginnen met werk en taallessen. Hamming: "Taal is ontzettend belangrijk. Pas als je elkaars taal spreekt, kan je echt met elkaar communiceren. Helaas zijn de regels in dat opzicht ontzettend star. Ik vind het onbegrijpelijk dat een asielzoeker pas een taal kan leren als hij of zij hier mag blijven. Dat kan soms een jaar duren en dan denk ik meteen: wat doe je dan in dat jaar?"

Anholts kent het standpunt van beide burgemeesters, maar benadrukt dat het COA als uitvoeringsorganisatie gebonden is aan het beleid van Den Haag. "We hebben in Nederland afgesproken dat we pas met integratie en taalonderwijs beginnen op het moment dat een

FOTO: VERA HOSPERS

asielzoeker zijn of haar status heeft. Dat is een politieke keuze waarover je heel verschillend kan denken. D66 heeft onlangs in haar verkiezingsprogramma opgenomen dat vluchtelingen al in de noodopvang moeten starten met het leren van de Nederlandse taal en inburgering. Als straks een meerderheid van de Kamer achter dat idee staat, gaan we dat organiseren. Het is niet aan het COA om zo'n uitgangspunt ter discussie te stellen; wel om het onder de aandacht te brengen."

Met hun brief van dit voorjaar zetten Hamming en Buijs het debat over integratie weer even op scherp. Dat is geen toeval, want de burgemeesters zijn ervan overtuigd dat de integratie van vluchtelingen voor een belangrijk deel mislukt is. Hamming: "De werkloosheid onder vluchtelingen die hier al jaren wonen is meer dan 50%. Vluchtelingen zelf hebben heel vaak het gevoel dat ze er niet bij horen. Aan de andere kant hebben Nederlanders het idee dat vluchtelingen niet mee willen doen. Er is over en weer een kloof ontstaan die moet worden overbrugd."

Uitkeringsinfuus

Hamming en Buijs vinden het vooral onverteerbaar dat asielzoekers door de huidige regelgeving het eerste deel van hun tijd in Nederland noodgedwongen inactief moeten blijven, waardoor ze geen zinvolle bijdrage kunnen leveren aan de maatschappij. Hamming: "Het is zonde om gekwalificeerde en gemotiveerde vluchtelingen duimen te laten draaien, terwijl we aan de andere kant zitten te springen om hun kennis en kunde. Door direct te beginnen met werk, worden vluchtelingen minder afhankelijk van een uitkering – zelfs als ze intussen wachten op een definitieve verblijfsvergunning. De vraag

is wat ons betreft: leggen we mensen eerst jaren aan het uitkeringsinfuus of verwachten we dat ze meteen meedoen?"

Het pleidooi voor een snelle integratie lijkt te kunnen rekenen op een groeiend politieke draagvlak. Ook het COA vindt het belangrijk dat vluchtelingen zo snel mogelijk met hun integratie kunnen beginnen. Anholts: "Maar je moet je ook realiseren dat de opvang een tussenstation is, waar asielzoekers in afwachting van hun vergunning verblijven. De aandacht voor vergunninghouders na hun verblijf in de opvang verdient net zo veel aandacht."

Volgens Anholts verschillen de perspectieven op instroom en uitstroom bij de huidige vluchtelingenstroom nogal van de perspectieven in 2015. "Vorig jaar kwam de overgrote meerderheid van alle asielzoekers in aanmerking voor een verblijfsvergunning. Op dit moment is het leeuwendeel van asielzoekers juist afkomstig uit de zogeheten veilige landen, zoals Algerije en Marokko. Dat zijn mensen van wie je logischerwijs mag verwachten dat het merendeel Nederland weer moet verlaten. De beschikbare middelen en energie die we in taalonderwijs en integratie investeren zijn in eerste instantie gericht op de groep mensen die wél in aanmerking komen voor verblijf in Nederland."

Hamming: "Ondertussen blijven die lange wachttijden funest voor de integratie. Als vluchtelingen hier jarenlang tot nietsdoen veroordeeld zijn, kan ik me voorstellen dat ze hun vertrouwen in de Nederlandse staat kwijtraken, terugvallen op de veiligheid van een uitkering of zelfs afglijden naar de illegaliteit. We moeten er alles aan doen om dat te voorkomen." •

Nieuwkomers onderbrengen in grootschalige opvangkampen. Dat werkte in de jaren vijftig niet bij de Molukkers, dus zocht sociaal ondernemer Loes Leatemia voor de groep Syrische nieuwkomers naar een alternatief. "Voor vluchtelingen die hier geen warm welkom krijgen, is dat bijna nog traumatischer dan wat ze hebben meegemaakt in het land van herkomst."

Zorgen dat er geen kloof ontstaat

Door de tv-beelden van gevluchte Syriërs die in nood-opvang belandden én de verhalen die ze al kende uit asielzoekerscentra, broedde Loes Leatemia op alternatieve huisvesting voor nieuwkomers. Want hoe het vooral niet moest had ze helder voor ogen: "Mijn vader kwam in de jaren vijftig met honderden andere Molukkers in een kamp terecht, buiten de samenleving. Dat heeft toen veel schade aangericht, een deel van de Molukkers is geradicaliseerd en er was hoge werkloosheid onder deze groep."

Maar hoe of wat dan wel? "In elk geval moet je zorgen dat er geen kloof ontstaat tussen burgers en nieuwkomers, je moet ze bij elkaar betrekken." Hoe belangrijk dat is, heeft ze door de jaren heen wel gezien en geleerd. Meteen na haar studie culturele antropologie in de jaren negentig verdiepte Leatemia zich als beleidsmedewerker bij een Landelijk Expertise centrum in de integratie van migrantengroepen. Later werkte ze bij Bureau Nieuwkomers in Amsterdam.

Snel mensen optrommelen

Als ergens het klimaat voor zo'n huisvestingsexperiment gunstig zou zijn, dan wel in 'haar' Amsterdam-Oost. Als sociaal ondernemer in deze wijk, wist ze dat er veel actief burgerschap is en dat ze binnen korte tijd veel mensen zou kunnen optrommelen. Met een groepje gelijkgestemden startte ze Gastvrij Oost en ze kregen het voor elkaar om een leegstaand kantoorpand aan de Mauritskade geschikt te maken voor kleinschalige opvang. Er kwamen dertig Syriërs die eerst in het grootschalige tentenkamp Heumensoord in Nijmegen zaten. En inderdaad: er waren heel veel mensen die wilden helpen. Met kleding en andere spullen, bijvoorbeeld. "Maar soms kwamen ze ook alleen maar om te kijken hoe een vluchteling er eigenlijk uit ziet."

Uiteindelijk duurde de opvang in 'HOOST Mauritskade' van half februari tot half augustus. "Ons geluk was dat iedereen in de eerste maand al een verblijfsvergunning kreeg. Daardoor ontstond er rust, ze hoefden niet elke week terug naar het asielzoekerscentrum in

Nijmegen om te stempelen. Onderzoekers van de VU en de UvA interviewden de bewoners. Ze constateerden dat de zelfstandige, kleinschalige woonsituatie de veerkracht van deze nieuwkomers ten goede was gekomen. De bewoners bouwden in korte tijd een netwerk op en maakten concrete plannen voor hun toekomst in de stad. Enkelen vonden al snel betaald werk.

Het einddoel van HOOST is gehaald: alle Syriërs kregen een huis in de wijk toegewezen. "Sommigen zie ik nog steeds, er zijn echte vriendschappen ontstaan." Maar dat betekende niet het eind van Gastvrij Oost. De volgende projecten hebben ook al handen en voeten gekregen: OpStart is een bedrijfsverzamelgebouw voor ambachtelijk ondernemerschap, bedoeld om statushouders naar een opleiding of baan door te laten stromen. BOOST Ringdijk is een tijdelijke leer-, werk- en ontmoetingsplek. Waar buurtbewoners en vluchtelingen zelf uitwisseling en directe integratie tot stand brengen. "We moeten het samen doen hier, en niet vergeten dat we elkaar over en weer juist veel te bieden hebben." •

HOOST MAURITSKADE

HOOST Mauritskade is een kleinschalige opvang in Amsterdam-Oost. De kleinschaligheid bood zowel de bewoners als de mensen in de buurt gelegenheid om actief mee te doen. De tijdelijkheid maakte veel mogelijk wat in reguliere afspraken te duur of 'niet passend binnen het beleid' zou zijn geweest. Dat het toch lukte, was zeker ook te danken aan het vertrouwen vanuit het lokale bestuur. En aan de tijd en energie die we er met z'n allen in hebben gestoken. Leatemia: "Ik heb de intensiteit wel onderschat, want er kwam heel wat bij kijken."

www.gastvrijooost.amsterdam/huisvesting

Loes Leatemia:

"Soms kwamen de buurtbewoners ook alleen maar kijken hoe een vluchteling eruit ziet."

Kracht in verbinding

Acteur en theatermaker Bright Richards (1969) was beroemd in Liberia, maar moest vluchten voor de burgeroorlog. In Nederland begon hij opnieuw. Toneel, zijn passie, leidde uiteindelijk tot de oprichting van New Dutch Connections. Zijn vrouw vertelt ons hoe een klein initiatief kan uitgroeien tot een professionele organisatie met landelijk bereik.

Aangekomen in Nederland moest Bright opnieuw beginnen. Hij hervond zijn kracht en ideeën in het toneel en theater. Hij legde de relatie met vluchten; vluchtelingen moeten immers ook een nieuwe rol aannemen. In 2004 kreeg Bright, inmiddels getrouwd met Margriet Stuurman, van haar een bijzonder cadeau: een stichting. Margriet: "Bright is een groot inspirator en een creatief mens, met ongelooflijk veel goede ideeën. Ik had een ondernemersachtergrond en wist daardoor ook dat een idee niets waard is als het niet op papier staat. Voor vluchtelingen is het niet makkelijk om een organisatie op te bouwen in een vreemd land. Daarom besloot ik hem de stichting cadeau te doen, maar wel onder de voorwaarde dat hij een doelstelling zou definiëren en minstens één idee zou gaan uitvoeren."

De doelstelling van New Dutch Connections (NDC), zoals de naam van de stichting ging luiden, werd breed geformuleerd: NDC wil synergie tussen wij en zij stimuleren door middel van kunst. Het eerste idee werd een theaterbewerking van *The African Child*, een boek dat in Europa niet of nauwelijks bekend is, maar dat vrijwel elke Afrikaan kent. "The African Child gaat niet over kolonialisme, maar over de waarde van tradities", vertelt Margriet. "Het is een trots verhaal, dat wij in de setting van de migrant hebben geplaatst. Met dit theaterstuk gingen we langs theaters en scholen."

They can take everything from me, but they cannot take away my dreams.

NDC NEW DUTCH CONNECTIONS

TD TOEKOMST ACADEMIE

Oranje Fonds

EUROPESE UNIE

FONDS V-OR CULT-UR PART CIPATIE

FONDS 21

As I left my fathers house

Het was een hectische periode voor Margriet en Bright, die inmiddels een gezin met jonge kinderen hadden. Ondanks alle drukte wisten ze in 2008 een nieuw initiatief van de grond te krijgen: *As I left my fathers house*. Opnieuw een toneelstuk, waarin Bright verschillende religies verbond met theater. De basis van het stuk vormde de waargebeurde vluchtverhalen van de migranten, waarbij geput werd uit de drie grote religies.

Margriet: "Met dit stuk verbonden we niet alleen de drie religies, maar verbonden we ook religie met theater. We realiseerden ons namelijk dat dit verhaal niet in het theater hoorde, maar op de plek waar religieuzen komen. De eerste try-out viel midden in de Ramadan, de tijd waarin moslims verbinding zoeken. We voerden het stuk op in de Triumfatorkerk in Utrecht, die tegen de verwachting in helemaal vol zat. Het publiek herkende de pijn die lag achter de vluchtverhalen. Vanuit deze herkenning en erkenning raakten mensen verbonden. Die verbondenheid vormde onze kracht."

As I left my fathers house werd een enorm succes, waarbij NDC zich committeerde aan de opvoering van een groot aantal voorstellingen. Toen merkte Margriet dat denken in massa, denken in organisatie-ontwikkeling vereist. De stichting, die tot dan toe onder een vrienden-

I do not know where my future lies, but I know I have a future.

NDC NEW DUTCH CONNECTIONS

TD TOEKOMST ACADEMIE

Oranje Fonds

EUROPESE UNIE

FONDS V-OR CULT-UR PART CIPATIE

FONDS 21

bestuur had gefunctioneerd, vroeg om een structurele aanpak. Daarop besloot Margriet zich vanaf 2011 volledig te wijden aan NDC.

Oranjefonds

In 2012 werd NDC opgenomen in het groeiprogramma van het Oranjefonds. Het groeiprogramma vormde een stimulans om verder te professionaliseren, waarmee de groei van de organisatie definitief was ingezet. Bij het Oranjefonds kunnen bestaande sociale initiatieven die zich al enigszins bewezen hebben zich inschrijven. Het Oranjefonds biedt vervolgens kennis en geld voor verdere ontwikkeling.

"Met onze deelname in het Oranjefonds zat ik plots aan tafel met partijen als ABN AMRO, PWC en McKenzie", vertelt Margriet. "Dat

dwingt je tot gestructureerd denken en tot de definitie van een groeistrategie. Inmiddels hadden we al de methodiek Ondernemen in je Eigen Toekomst (OIET) ontwikkeld, waarbij we jonge asielzoekers stimuleren om zelf de regie over hun leven te nemen. De jongeren krijgen hierbij een coach vanuit het bedrijfsleven en ze worden gekoppeld aan een maatje. Dat kan een student of een leeftijdgenoot zijn. *As I left my fathers house* betreft de toeschouwer bij de beleevingswereld van de jonge vluchteling. Vanaf het moment dat we die twee zaken gingen koppelen, ging het groeien."

Flexibel

NDC ging met het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) in gesprek, en kreeg toestemming om met haar training naar jongeren in asielzoekerscentra te gaan. Uit deze training ontwikkelde zich de volgende fase: de ToekomstAcademie. Met de Toekomstacademie wil NDC een continu vorm van training voor jonge vluchtelingen faciliteren. Op organisatorisch vlak bevindt de organisatie zich nu in een overgang van projectorganisatie naar duurzame vrijwilligersorganisatie. "Heel spannend", aldus Margriet, "aangezien we nog steeds werken met projectdoelstellingen en resultaatverplichtingen, terwijl we tegelijkertijd bezig zijn met de vraag hoe we onze vrijwilligers aan ons kunnen blijven binden. Gelukkig worden wij in deze organisatorische omslag ondersteund door KNHM. Het blijft zoeken naar balans en de juiste schaalgrootte, ook omdat de populatie in asielzoekerscentra van dag tot dag kan veranderen. Het is van cruciaal belang dat we hierop flexibel kunnen blijven inspelen."

Waardevolle vaklui

Bij de ToekomstAcademie ontdekken en ontwikkelen de jongeren hun talenten en vaardigheden. Voor de minderjarige jongeren die nog onder de leerplichtwet vallen, is dit aanvullend onderwijs. Voor een deel van de 18+ jongeren is het een vorm van alternatief onderwijs, omdat zij geen toegang meer hebben tot het reguliere onderwijs in Nederland. Geen makkelijk traject, maar wel een mooie uitdaging.

Margriet: "Voor veel hoogopgeleide vluchtelingen wordt van alles gedaan, maar wij richten ons juist op die lager opgeleide jongere. Vaak zijn dat jongeren waarbij de communicatievaardigheden minder ontwikkeld zijn, en het Nederlands ook nog niet goed genoeg is. Tegelijkertijd zijn het merendeels geweldige vaklui. Als we die kwaliteiten naar boven halen, gaat het vaak ook beter met de taal. Voor bedrijven is het in eerste instantie een hele uitdaging om met dergelijke jongeren te werken, maar uiteindelijk wel enorm waardevol." •

"Voor veel hoogopgeleide vluchtelingen wordt van alles gedaan, maar wij richten ons juist op die lager opgeleide jongere."

Sardar Mahmoud (35) uit Maasijk

Vrijwilliger voor VluchtelingenWerk

"Ik las in de krant dat ze vrijwilligers nodig hadden in een azc dicht bij de zinkfabriek in Budel waar ik toen werkte. Ik was al langer van plan 'iets' te doen, maar ik wist steeds niet zo goed hoe ik dat moest aanpakken. Hier stond een telefoonnummer bij en ik heb contact opgenomen. Zelf ben ik in 2000 gevlucht uit Irak. In die tijd was de opvang niet zoals nu, ik kreeg geen voorlichting of zo. Ik was nog geen achttien en weet nu dat ik het recht had om mijn ouders hier naartoe te laten komen. Maar ik wist van niets. Deze vluchtelingen komen uit oorlogsgebied, hebben vaak hun huizen en familie verloren. Natuurlijk kwamen door hun verhalen mijn eigen herinneringen wel terug, en in het begin was dat wel moeilijk. Maar toch is het fijn om mensen met mijn eigen ervaring gerust te kunnen stellen. Veel mensen hadden stress, waren boos of bang. En alleen al doordat ze met mij in hun eigen taal konden spreken, werden ze rustig. Mijn moeder is Koerdisch, en ik spreek ook Arabisch en Nederlands, en een beetje Engels. Het is fijn dat ik op zo'n makkelijke manier iets kan doen. En voor VluchtelingenWerk is het ook fijn, want een tolk kost 125 euro per uur en er kwamen in één keer 1400 mensen binnen, die moesten allemaal binnen een maand voorlichting hebben gehad. Toen het heel druk was, was ik er wel eens vier dagen achter elkaar om te vertellen. Nu is het wat rustiger en ga ik niet meer zo vaak."

VluchtelingenWerk ondersteunt met 14.000 getrainde vrijwilligers asielzoekers in de opvangcentra en vluchtelingen die een nieuw bestaan opbouwen in gemeenten.

Ineke Beuse (63) uit Purmerend

Gezinsbegeleider VluchtelingenWerk Beemster

"Als er een nieuw gezin gaat komen of net geplaatst is, werk ik soms wel vier dagen in een week. Ik heb betaalde banen gehad voor minder uren. Ik doe dit werk nu twaalf jaar. Ik kwam afgekeurd thuis te zitten en zag toen toevallig een vacature bij VluchtelingenWerk, als studie- en jobcoach. Dat is wat ik altijd al gedaan heb en ik zocht vrijwilligerswerk dat bij mijn werkervaring paste. Ik had niet eerder contact gehad met vluchtelingen, maar bij ons thuis kwamen mensen uit de hele wereld over de vloer. Mijn moeder had een kostganger die werkte bij het ministerie van Landbouw en door haar hadden wij vaak buitenlandse gasten te gast. Mede door mijn socialistische opvoeding heb ik altijd een zwak gehad voor mensen aan de rand van de samenleving en ik help graag mensen op weg. Ik ben heel praktisch ingesteld en dat komt nu goed van pas. Ik regel heel veel concrete zaken voor 'mijn' gezinnen zoals geld voor de bus om naar Nederlandse les te gaan, maar ik geef ook voorlichting met statushouders op scholen. Ik leer zelf heel veel van alle verschillende culturen. Het is bijvoorbeeld mooi om te zien hoe sterk de familiebanden nog zijn. Iets wat wij vaak kwijtgeraakt zijn. Als ik mijn leven over mocht doen, zou ik antropologie gaan studeren."

A portrait of Gea de Hoop, an older woman with short, curly, light-colored hair. She is wearing a white long-sleeved sweater under a dark brown patterned vest with fringe at the bottom. Her hands are clasped in front of her. The background is a plain, light grey.

Gea de Hoop (57) uit Baarn

Begeleidt jongeren naar werk of opleiding voor New Dutch Connections

“Ik heb me altijd al wel als vrijwilliger ingezet, op de school van m'n kinderen, voor de sportvereniging, de politiek en voor een stichting in Zuid-Afrika op het gebied van kinderdagverblijven. Vrijwilligerswerk past bij mij, vanuit een gevoel van betrokkenheid en maatschappelijke verantwoordelijkheid. Ik werk als adviseur op het gebied van bedrijfsvoering in het primair onderwijs en weet hoe belangrijk scholing is voor iedereen. Via LinkedIn kwam ik bij New Dutch Connections terecht, hun doelstelling sluit goed aan bij mijn ideeën over vluchtelingen en onderwijs en het enthousiasme van medewerkers en vrijwilligers is enorm stimulerend. Ik werd gekoppeld aan een 18-jarige jongen uit Eritrea om samen met hem uit te zoeken wat voor opleiding en later voor werk hij zou willen doen. In mijn geval weet ik niet of ik meteen een succesverhaal kan vertellen. Het is een lieve jongen en hij wil echt wel, maar naast dat hij uit een totaal andere cultuur komt en veel heeft meegemaakt, is hij ook gewoon een puber. Daarnaast sluit zijn niveau nog niet aan bij een ROC. Als ik hem toetste op rekenen, kwam hij niet aan de score die vereist is voor de basisschool. Hij heeft gewoon niet veel onderwijs gehad. Het was voor mezelf ook een zoektocht, welke ROC hanteert welke eisen. En wie laten ze wel toe en wie niet. Met een groepje andere enthousiaste vrijwilligers geef ik nu ook conversatielessen aan een groep jonge vluchtelingen, die niet direct terecht kunnen in het reguliere systeem of iets extra's goed kunnen gebruiken. Dit doen we op een ROC in Utrecht, een erg stimulerende omgeving voor hen. Door de regelmaat merk je dat er een band ontstaat tussen de jongeren van verschillende afkomst, die ook weer een positieve invloed heeft op hun werkhouding. Misschien dat ik één of meer van deze jongeren na verloop van tijd beter kan helpen omdat ik hen beter leer kennen.”

Bij New Dutch Connections werken verschillende vrijwilligers als leermeester, coach, gastdocent of maatje. Zij ondersteunen jonge asielzoekers in het (her)ontdekken en ontwikkelen van hun talenten en het creëren van kansen.

A portrait of Marieke Brands, a woman with short, dark, wavy hair. She is smiling and wearing a dark blue leopard print top under a long, dark red cardigan. She has a necklace with colorful beads. Her right hand is raised behind her head. The background is a plain, light grey.

Marieke Brands (32) uit Utrecht

Coach voor New Dutch Connections

“Samen eten, de stad bekijken en roeien. Samen met een 21-jarige jongere uit Eritrea doe ik sinds maart van alles om elkaar te leren kennen, de taal te oefenen en erachter de komen wat voor werk hij zou willen doen. We zijn bijvoorbeeld naar de open dag van het ROC gegaan en hij kon een paar dagen mee helpen in een garage. Hij wil automonteur worden, dus dit was een mooie gelegenheid om te ervaren hoe dat beroep er in Nederland uit ziet. Het was fijn om mijn netwerk hiervoor in te kunnen zetten. Ik werd zo enthousiast over het werken met deze groep jongeren dat ik nu ook drie halve dagen op kantoor werk. Ik houd intakes met nieuwe jongeren en vrijwilligers en ik ga af en toe mee met activiteiten met de jongeren. Daarnaast help ik met de registratie en het aanpassen van werkprocessen. De cultuurverschillen waar we tegenaan lopen leveren vaak grappige situaties op en het zorgt ervoor dat ik ook anders naar mijn eigen gewoontes ga kijken. Ik realiseer me wel dat wat ik kan doen maar beperkt is en dat ik niet te veel moet willen helpen. De jongeren moeten ook zelf in beweging komen en hun eigen vragen kenbaar maken. Soms is het frustrerend om een talentvol en gemotiveerd persoon te zien, die door de omstandigheden moeilijk verder komt. Een traumatisch verleden, onzekerheid tijdens de asielprocedure, de Nederlandse samenleving die ze nog onvoldoende kennen, de taal die ze nauwelijks spreken en ga zo maar door. Wat ik mooi vind om te zien is dat de jongere die ik coach in relatief korte tijd flinke stappen heeft gezet. Hij weet beter zijn weg te vinden in de stad, kent meer mensen, zijn taal is enorm vooruit gegaan en hij heeft me minder vaak nodig.”

Voor het eerst in haar leven zette Mariël Hutten (43) voet in de Koepelgevangenis van Arnhem. Dat was ook meteen de eerste stap als bruggenbouwer voor Arnhem voor Vluchtelingen, tussen de gemeente Arnhem, het COA en burgers die een tafeltennistafel over hadden of wilden schaken met nieuwkomers. "We kijken vooral ook naar hun talenten en wat ze ons te bieden hebben."

Dynamiek in je achtertuin

Op de dag dat bekend werd dat er vierhonderd vluchtelingen in Arnhem moesten worden opgevangen, ging de telefoon. En diezelfde avond zat Mariël Hutten met zo'n vijftig mensen om de tafel, vertegenwoordigers uit de moslim gemeenschap, van het Leger des Heils en de Raad van Kerken. Dat juist ook Hutten werd gebeld, is niet verwonderlijk. "Als christen vind ik het belangrijk om er te zijn voor mensen en dat weet degene die me belde."

Al snel werd het kersverse Arnhem voor Vluchtelingen door de gemeente ingezet als coördinerende partij én met zachte dwang gekoppeld aan het COA. "Niet zo vreemd, ze hadden wel eens te maken gehad met betweterige vrijwilligers die zich bijvoorbeeld bemoeiden met hun beleid of met spelfouten in een brief." "Er kwamen zoveel mooie initiatieven binnen bij de gemeente, dat ze daar zorgvuldig mee om wilden gaan. Zo wilde de Rotary elke maandag schaken met vluchtelingen, de parochie elke maand een diner organiseren en waren er mensen die een tafeltennistafel wilden doneren. Dat moest praktisch geregeld worden."

De vluchtelingen werden opgevangen in de Koepelgevangenis, zo'n 400 mannen bij elkaar. Voor sommigen misschien intimiderend. Maar niet voor Hutten. "Ik voelde me alleen maar welkom. Ik zie altijd eerder het avontuur dan het gevaar. Ik houd wel van dynamiek in m'n leven en heb veel gereisd, ben geïnteresseerd in culturele verschillen en vind het leuk om andere talen te leren en te spreken." Zo woonde ze een tijd op Curaçao, was ze in Israël, Egypte, Marokko en op Haïti om haar sponsorkindje te bezoeken. Nu kreeg ze de dynamiek in haar achtertuin. "Maar ik zie wel degelijk het verdriet en de pijn van de mensen. En die is vreselijk."

Werken vanuit een overvloed aan middelen

Achteraf gezien een kwestie van goede timing dat Hutten net even zonder werk zat, na verschillende banen in het facilitair management en als teamleider in de zorg. "Maar de twee aanbiedingen die ik sindsdien kreeg, wees ik af. Ik wilde niet stoppen, en nu krijg ik ook gewoon uitbetaald."

"Onze visie is werken vanuit overvloed aan middelen, tijd en talenten. Deze nieuwkomers zijn bijvoorbeeld heel goed in leerbewerking of andere oude ambachten die hier verloren zijn gegaan. Daar wilden we iets mee doen." En dus kwamen er zogenaamde klusdagen waar wel honderden vluchtelingen aan mee deden. "We hebben huisjes geschilderd en tuintjes op geknapt in het Bio Vakantieoord, een plek voor gehandicapte kinderen. De groepen bestonden uit vier mannen uit de Koepel, één Nederlands sprekende begeleider en een tolk. Die vonden we via Facebook oproepjes of via via. Dat ik 's ochtends samen met een tolk op alle deuren klopte, deed geen afbreuk aan hoeveel zin ze er in hadden. Alleen op tijd ergens op een afspraak zijn, was nog niet helemaal hun ding."

Met de sluiting van de Koepel als noodopvang, is haar werk niet voorbij. Sterker nog: ze organiseren de vierde en laatste bijeenkomst voor de participatieverklaring, in het Openluchtmuseum. "Lokale sportclubs, de dansschool en schaakvereniging presenteren zich dan. Want wij vervangen de begrippen rechten en plichten door geven en ontvangen. En als jij participeert door in een hele gave band te spelen, dan is de integratie toch dubbel en dwars geslaagd!" •

ARNHEM VOOR VLUCHTELINGEN

Arnhem voor Vluchtelingen (AvV) is in 2015 ontstaan uit een initiatief van betrokken bewoners en verschillende organisaties. Zij willen vluchtelingen een warm welkom heten en organiseren allerlei activiteiten voor én door de vluchtelingen. Activiteiten lopen uiteen van sporten, samen eten tot aan klussen in het Watermuseum. Uitgangspunt is dat het behoeft gestuurd is.

www.arnhemvoorvluchtelingen.nl

Mariël Hutten:

"Ik zie wel degelijk het verdriet en de pijn van de mensen. En die is vreselijk."

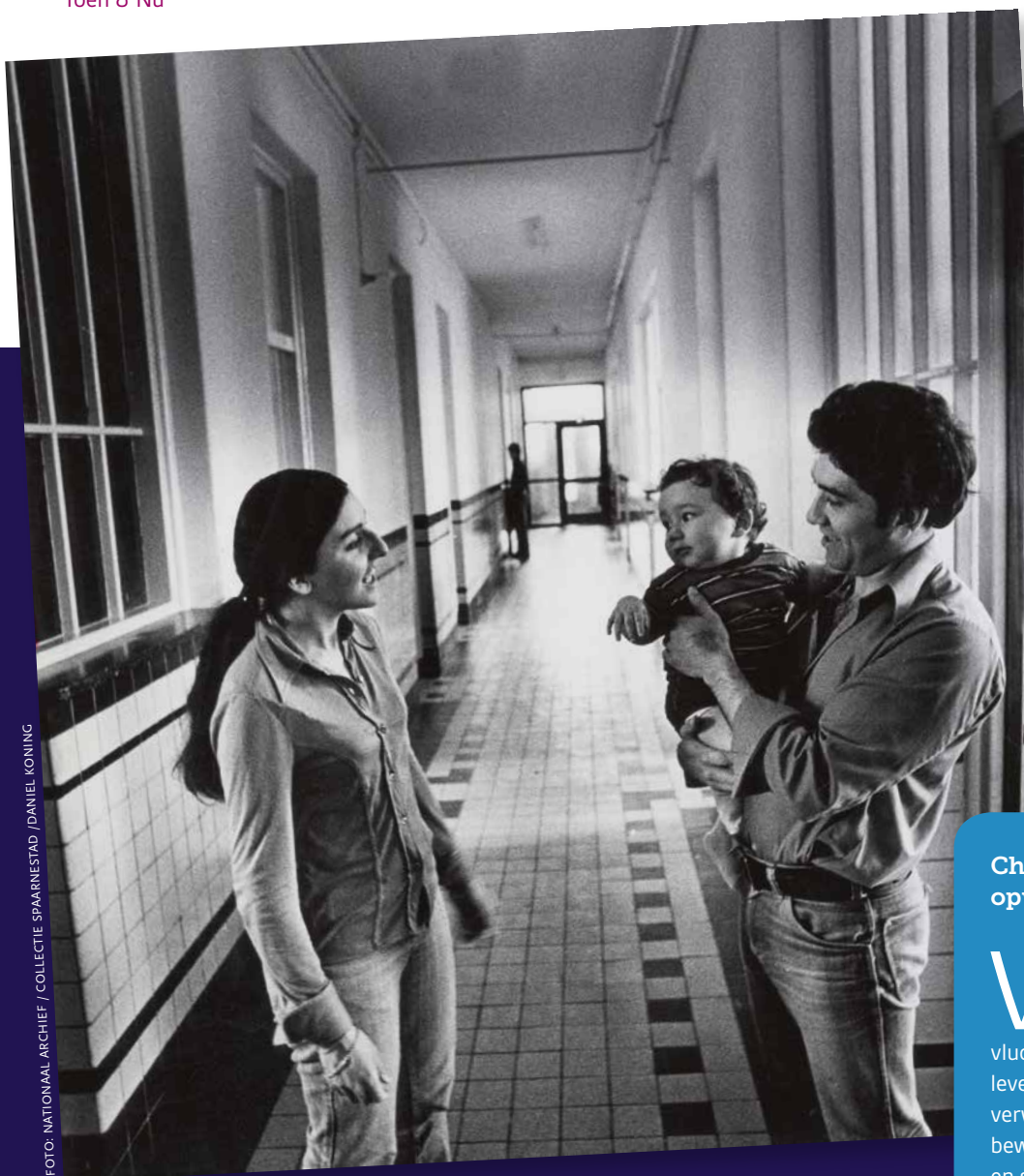

FOTO: NATIONAAL ARCHIEF / COLLECTIE SPAARNESTAD / DANIEL KONING

1974

Chileense vluchtelingen in het opvangcentrum Huis ter Schie

Vanaf medio 1974 kwamen Chileense en Latijns-Amerikaanse vluchtelingen naar Nederland. Hierdoor werd het vluchtelingenwerk in Nederland nieuw leven ingeblazen. De vluchtelingen werden verwelkomd door een brede solidariteitsbeweging. In tal van Nederlandse dorpen en steden ontstonden Chili-comités.

2018

Bij HOOST in Amsterdam-Oost wonen dertig Syrische vluchtelingen in een leegstaand kantoorpand. Initiatiefnemer Loes Leatemia: "Je moet zorgen dat er geen kloof ontstaat tussen burgers en nieuwkomers, je moet ze bij elkaar betrekken." (pag. 26-27).

FOTO: YKE RUESSINK